

Behoud
de Begerte

Gedichtendag 2003

Ten geleide

Onsterfelijke woorden. Elke meester, elke juf wenst ze ooit uitgesproken te hebben. Woorden waarmee hij of zij herinnerd wil worden. Onsterfelijkheid wordt vooral bepaald door de mate waarin onthouden wordt wat er gezegd is. Onsterfelijke woorden die u in een weggedoken kraag tijdens een winterse pleiwacht mompelt, hebben weinig kans op overleven. Onsterfelijke woorden kunnen het niet zonder een beetje extra attentie: op een stil moment in de kring, op een pedagogisch kritisch tijdstip, onder een wilig gehoor. Herhaling kan ook geen kwaad. Pas dan zal een aantal van uw leerlingen dat wat u toen en toen zei meenemen naar later. Als anekdote, of als stille les in het achterhoofd van de uit uw kinderen tevoorschijn getrokken volwassenen.

Niet al uw zinnen doen het goed in de onsterfelijkheid. ‘Waar zijn de kladblaadjes?’ zal het waarschijnlijk niet redden. Onsterfelijke zinnen moeten het hebben van hun bijzondere inhoud en van hun bijzondere formulering. Van hun bondigheid, hun vermeende waarheid, hun grappigheid, hun rake beelden. Neem de proef op de som en maak deze zin af: ‘Ik weet nog precies wat mijn oma altijd zei: ...’ Wat u in plaats van de stippeltjes uitspreekt, is zonder uitzondering een origineel gevormde zin, met een treffende geldigheid.

Speciale formulering, speciale inhoud, speciale aandacht. Die drie zaken omgeven ook het poëzie-onderwijs. Voor de eerste twee factoren zorgen de dichters, voor de laatste factor zorgt u. Niet dat u met lege handen staat: er zijn nogal wat poëziebundels voor kinderen die in Nederland en Vlaanderen tot de top behoren. Na een wat stillere tijd verschijnt er de laatste drie jaar weer bijzonder veel dat de moeite waard is, met name bij uitgeverijen als DiVers, Querido en De Eenhoorn. Er is ook een aantal zeer goede verzamelbundels. En er zijn initiatieven als Gedichtendag.

Op Gedichtendag staan woorden centraal die weliswaar niet met uw onsterfelijke eigen woorden willen concurreren, maar wel van uw positie kunnen profiteren. Omdat u uw lesprogramma samenstelt, en omdat u naar alle verwachting een docent bent naar wie met graagte geluisterd wordt, bent u de verdelers van de aandacht van uw leerlingen. Op Gedichtendag wordt van u een grotere portie aandacht gevraagd dan op andere dagen. Hoewel – poëzie is bij uitstek geschikt voor een korte dagelijkse denkpret-pauze. Het mag eigenlijk niet, maar doe het stiekem: kopieer elke week een mooi gedicht, lees het met uw klas en spaar zo voor een prachtige eindejaarspoëziebundel. Wedden dat heel wat kinderen het meegegeven resultaat bewaren en herlezen. Op die manier worden weliswaar niet uw woorden, maar wel uw daden onsterfelijk.

Nog even dit: poëzie-onderwijs is niet het schrijven van rijmpjes. Van haiku’s. Van elfjes. Van limericks. Nee dus. Die lessen zijn leuk, maar meer dan kleine goocheltrucs leert u niet aan. De techniek van het schrijven overheerst bij deze dichtvormen te vaak de inhoud. Poëzie is wel: een strakke gedachte, zo helder en origineel mogelijk verwoord, in een uit de inhoud voortkomende vorm.

Op dagen als Gedichtendag is het niet verboden uw klas zelf te laten schrijven. Graag zelfs, hoe vaker, hoe beter, en vooral ook op andere dagen dan Gedichtendag. Maar gebruik de speciale poëzie-aandacht voor het lezen van mooie gedichten. Ze staan klaar voor u. In gelid – in bundels van de al eerder genoemde uitgeverijen, in hieronder apart vermelde verzamelbundels, en in deze brochure. U vindt hier tien bijzondere gedichten van Nederlandse en Vlaamse dichters van vroeger en nu. Met vragen en suggesties. We hopen dat u er iets mee kunt. Dat u ze wat aandacht wilt toedelen. Dat ze zichzelf via u onsterfelijk maken – al is het maar voor één dag.

Verzamelbundels

Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is. Querido, Amsterdam, 1990. Samenstelling: Tine van Buul en Bianca Stigter.

Ik geef je niet voor een kaperschip Met tweehonderd witte zeilen. Querido, Amsterdam, 1993. Samenstelling: Tine van Buul en Bianca Stigter.

Van Alphen tot Zonderland. De Nederlandse kindervoëzie van alle tijden. Querido, Amsterdam, 2000. Samenstelling: Anne de Vries.

De dichter is een tovenaer. 175 Gedichten voor kinderen. Averbode, Kampen, 2001. Samenstelling: Jan van Coillie.

Algemene suggesties voor het lezen van voëzie met kinderen

- Kopieer het gedicht dat u gekozen hebt voor elk kind, en/of schrijf het op het bord.
- Laat de kinderen het lezen en lees het daarna voor.
- Laat ook een aantal kinderen het gedicht hardop lezen.
- Vraag dan wat de mooiste regel is, en vervolg met: waarom vind je dat?
- Geef ook uw eigen mening.
- Wat is het belangrijkste woord van het gedicht, welk woord zou het minst van alle woorden wegge-
laten kunnen worden?
- Wat vertelt de titel?
- Welke beeldspraak wordt er gebruikt?
- Welke stemming hoort bij het gedicht?
- Welke regel is de zwakste? Of welke regel begrijp je het minst?

Woord

Je woord was een tak.
Zo een waarvan je denkt:
die houdt, maar hij brak
zodra ik er op stond.

Al dat ge-ik hou van jou,
je bent me lief, de liefste
van mijn leven ben jij,
wat ben je mooi, ik heb
nog nooit –, welterusten
grote liefde, nooit ga ik,
al mijn later is met jou.

Vlak voor je naar hem toeging nog.
'Tk heb jou een miljoen keer zo lief.
Alleen met jou wil ik
wat ik alleen maar wou met jou.'

Ik zeg niet dat je loog
maar een woord is voor nu,
deze tel, en verder
de sneeuw van vorig jaar,
die windvlaag van vannacht,
het gras dat ik vanmiddag heb gemaaid.

Kees Spiering (1958) is geboren op Terschelling, maar woont nu vlakbij de stad Groningen. Hij schreef poëzie voor volwassenen en met zijn vier bundels voor kinderen is hij een belangrijk jeugddichter.

- ★ **Bespreek vóór het lezen van het gedicht de eerste regel. ‘Je woord was een tak’ – dat klinkt stevig. Welke uitdrukkingen kennen we nog meer voor betrouwbaarheid? (Zie ook de titel van de bundel waar dit gedicht in verschenen is.) Lees dan regel 2, 3 en 4. Wat voerspelt dit over de rest van het gedicht? Let op het sterke rijm en ritme van deze eerste strofe.**
- ★ **De tweede strofe is een strofe vol beloftes. Dit soort zinnen kennen de kinderen ongetwijfeld uit soaps. Er staan in deze opsomming twee onafgemaakte zinnen: ‘ik heb nog nooit...’ en ‘nooit ga ik...’. Hoe zouden deze zinnen verder kunnen gaan?**
- ★ **Wat wordt bedoeld met ‘al mijn later is met jou’?**
- ★ **De derde strofe bevat de sterkste liefdesbetuiging, maar tegelijk wordt duidelijk gemaakt hoe de liefde afgelopen is. Uit welke zin blijkt het laatste? En wat wordt bedoeld met ‘Alleen met jou wil ik wat ik alleen maar wou met jou.’?**
- ★ **In de vierde strofe wordt verteld wat de ik-persoon ontdekt heeft na afloop van deze liefde. Wat wordt bedoeld met ‘een woord is voor nu’? De dichter geeft daarna nog een paar voorbeelden van verschijnselen die eeuwig lijken als je ze opmerkt, maar die tegelijk zo weer voorbij zijn: sneeuw, wind, versgemaaid gras. Zijn er meer voorbeelden te bedenken?**
- ★ **Tenslotte de hamvraag: kan liefde eeuwig zijn? Of verliefdheid?**

Kom

Ik wou dat je hier was vannacht. Ik roep je we zouden
bloed bij elkaar doen dat hadden we afgesproken
maar je moest weg. Ik roep je

Er komt een licht in de kamer ik hoor het gekraak
van takken onder mijn bed
sluipen de lage dieren, het ritselt ik wil
opstaan gaan rennen het lukt niet

Er zijn geluiden van stemmen wind in de pennen
op mijn bureau ik wou dat je hier was vannacht,
ik hoor je ik schuif vast een beetje op voor je heb je
zelf niet gezegd dat op ieder

woord van mij eentje van jou wacht, ik zeg toch je naam,
kom je wie fluit zo ik hoor je ik loop naar het raam

Eva Gerlach (1948) kreeg in 2000 de belangrijkste prijs die er voor dichters bestaat, de P.C. Hooftprijs. Ze schrijft voor volwassenen en voor kinderen. Haar bundel *Hee meneer Eland* kreeg een Zilveren Griffel.

- ★ Laat de kinderen dit gedicht voor zichzelf lezen en vraag naar eerste reacties. Wie wacht hier op wie? Wat wordt bedoeld met 'we zouden bloed bij elkaar doen'? Wat zijn 'lage dieren'? Dit soort vragen zullen vanzelf opkomen.
- ★ In het gedicht staat twee keer 'Ik hoor je' en twee keer 'Ik roep je'. Zoek, samen met de kinderen, deze zinnen op. Wordt er echt geroepen? Wordt er echt gehoord?
- ★ In het gedicht zijn, zoals vaak in de poëzie van Gerlach, heel wat leestekens weggelaten. Bekijk de tweede strofe nauwkeuriger. Hoe kun je deze strofe het beste voorlezen? Op welke plaatsen zouden er leestekens kunnen staan? Waarom zou de dichter de leestekens weglaten?
- ★ Wat hoort de ik-persoon achtereenvolgens allemaal, midden in deze wacht-nacht? Praat over nachteluiden. Kennen de kinderen ze ook? En wat hoor je overdag als je een minuut doodstil bent? Uitproberen!
- ★ Uit welke zin in dit gedicht blijkt het meest dat de ik-persoon een erg grote vriendschap voelt voor degene op wie gewacht wordt? En wat heeft de zin 'Ik zeg toch je naam' te maken met de zin die eraan voorafgaat?
- ★ Wat gebeurt er de seconde na het gedicht? De minuut erna? Het uur erna? De ochtend erna? Laat de kinderen hierover nadenken, erover vertellen of erover schrijven.

Vaders

Gemaakt om heerlijk dichtbij te zitten
zwijgen. Ze kunnen stralen
als je iets fijns hebt gedaan.
Maar zichzelf in woorden vertalen,
lukt niet zo best.
Hebben ze slecht opgelet op school?

Vaders houden vast wedstrijden
met andere vaders: wie spreekt het minst
met kinderen? Mijn vader wint
altijd.

Als ik hem nu eens taalles geef?
Elke avond zegt hij me na:
was het leuk vandaag?
Gaan we zaterdag zwemmen?
Wanneer fietsen we weer samen?

Als hij dan goed studeert,
mag hij wat langer opblijven
met mij. Heerlijk dicht bij mij
samen zwijgen.

Daniel Billiet (1950) schreef vele dichtbundels voor kinderen en jongeren en is daarnaast één van Vlaanderens grootste pleitbezorgers van poëzie en van een kritisch-poëtische kijk op de wereld.

- ★ **Lees, om te beginnen, alleen de titel en de eerste regel voor. Vertel dat er na deze regel nog één woord komt. Wie kan dit woord raden?**
- ★ **'Ze kunnen stralen als je iets fijns hebt gedaan'. Vraag aan de kinderen hoe hun vader (of moeder) reageert op iets fijns.**
- ★ **Hebben ze slecht opgelet op school? Dat vraagt de dichter zich over vaders af. Bestaat er een vaderschool? En als die bestaat, welke vakken zouden er op een gemiddelde schooldag dan aangeboden worden? Laat de kinderen een lesrooster voor de vaderschool fantaseren.**
- ★ **De vader in dit gedicht wordt in de laatste strofe beloond. Hij mag langer opblijven. Welke andere beloningen kunnen de kinderen verzinnen?**
- ★ **Samen zwijgen – dat is het vader-en-zoon-ideaal uit dit gedicht. Wat vinden de kinderen het fijnst om met hun vader (of moeder) te doen? Wat kun je absoluut niet met je vader of moeder doen?**

Niet

Daar wandelde op 'n zomerdag
een neuswijs achter 't land,
waar hij twee kleine meiskes zag
die speelden in het zand.

Zei neuswijs: 'Maar, wat doet gij daar,
gij meiskes alle bei?
Wat doet ge daar gij blond van haar,
gij meiskes, in de mei?'

En 't ene van de meiskes zei:
'Wel, here, zo ge ziet
wij zitten hier, wij zitten, hei!
wij zitten, en doen niet.'

'Maar niet,' zo zei de neuswijs mij,
'dat is een ding, gewis,
dat is een dingen dat ge gij,
niet weet wat dat het is.'

'Ik doe,' zei 't ouder meiske boos,
— en 't wist entwat ervan —
'niet is een kouse voeteloos,
en zonder been eran.'

Guido Gezelle (1830-1899) was een priester uit Vlaanderen, die veel over de natuur schreef. Zijn gedichten en verzen zijn altijd ritmisch en rijk aan rijm. Ze worden nog steeds door veel mensen gelezen.

- ★ Een gedicht over het begrip 'niets'. In de eerste twee regels staat dat er een 'neuswijs' door de velden wandelde. De dialoog die tussen hem en de twee meisjes ontstaat is in het Vlaams van meer dan een eeuw geleden opgetekend. Wat wordt er gezegd? Onderzoek het, samen met de kinderen, strofe voor strofe. Is een 'neuswijs' hetzelfde als een 'wijsneus'?
- ★ Laat de kinderen, na het lezen van het gedicht, eens nadenken over de neuswijs die hier de vragen stelt. Wat is dat voor iemand? Hoe ziet hij eruit? Laat iedereen een portret van hem tekenen... [Zou het Gezelle zelf geweest kunnen zijn?]
- ★ Speurtochtje: hoe weten we eigenlijk dat de neuswijs een man is? Let op het antwoord van het meisje in de derde strofe.
- ★ In de laatste strofe staat het woord 'boos'. Dat betekent hier iets anders dan het boos dat wij nu kennen. Hebben de kinderen, na het lezen van het hele gedicht, enig idee wat het betekent? [Antwoord: het betekent 'listig', 'slim'.]
- ★ Het antwoord op de vraag 'Wat is niets?' staat aan het eind van het gedicht. Een kous zonder voet en zonder been eraan. Is dat eigenlijk wel 'niets'?
- ★ Een leuk spelletje: vergelijkbare 'nietsen' verzinnen. Bijvoorbeeld: een zeepbel zonder zeep en zonder lucht erin.

Stel je voor

Stel je voor
je was van steen:
alles vast om je heen.
Stel je voor
je was van glas:
als je dan gevallen was.
Stel je voor
je was van ijzer:
de grote of de kleine wijzer
van de klok van Hindeloopen.
Stel je voor
ik kwam je kopen
maar ik kon je niet betalen
want je was me veel te duur.
Dan hing je daar nu toch maar mooi
in die klokkenwinkel
aan de muur.

Ienne Biemans (1944) schreef een aantal bundels met vrolijke, moderne, springlevende bakerrijmen. Voor *Ik was de zee* kreeg ze een Zilveren Griffel in 1990.

- ★ ‘Stel je voor’ is een heerlijk ritmisch en rijmend gedicht: laat het gedicht hardop voorlezen, door de hele klas of door een enkele leerling. Aan wat voor soort rijmen doet het denken? Zou je het bij spelletjes kunnen gebruiken? Bij touwtje springen? Uitproberen!
- ★ Stel, je was van steen. Hoe zou dat zijn? Wat kon je nog zien, horen, doen?
- ★ Stel, je was van glas. Hoe zou dat zijn? Wat kon je nog zien, horen, doen?
- ★ Stel, je was van ijzer. Hoe zou dat zijn? Wat kon je nog zien, horen, doen?
- ★ De bovenstaande fantasieën kunnen gecombineerd worden in een tekenopdracht. Of in korte toneelstukjes.
- ★ In het gedicht staat hoe het je vergaat als je een wijzer van ijzer was, maar je werd niet gekocht. Hoe zou het verdergaan met degene van glas die aan stukken is gevallen? En met degene die een steen geworden is?

de gieren

daarboven op de rotsen
zitten de gieren gezellig bijeen
als werkloos geworden detectives
zij wachten in hun kragen
van bont, tussen hun schouders
verzonken, waarop dan,
en is het wel wachten?

en waarover praten zij met elkaar?
vast over het weer want
het regent zachtjes

hebben de gieren een jeugd,
een geheugen? hebben ze
dromen? zijn ze verlegen?

dat weten wij niet
alleen dat ze wind
liever hebben dan regen

Miriam Van hee [1952] werd in Gent, Vlaanderen geboren. Ze schreef zeven dichtbundels. De meeste gedichten uit de eerste zes werden opgenomen in *Het verband tussen de dagen: gedichten 1987-1996*.

- ★ **Daar zitten ze dan, de gieren. Kennen de kinderen deze vogel? Hoe ziet die eruit? Waar leven ze van? Hoe zijn ze vooral bekend?**
- ★ **In dit gedicht staan ze te kijk als werkloos geworden detectives. Kunnen de kinderen bedenken hoe Miriam Van hee op dit beeld kwam?**
- ★ **Waarover praten dieren als zij bij elkaar zijn? Ieder kind heeft daar weleens over nagedacht. Waarom zouden de gieren over het weer praten?**
- ★ **En waar praten de huisdieren van de kinderen over als zij 'onder elkaar' zijn? Wat zouden ze over hun bazen en bazinnen zeggen? Kunnen de kinderen dat verzinnen?**
- ★ **Waarom lijkt het toch wel vast te staan dat de gieren wind liever hebben dan regen? Hoe kan de dichter dat zo stellig zeggen? Waarom zouden ze wind eigenlijk liever hebben dan regen?**

Engel

Als ik naar mijn schouderbladen
grijp, voel ik vleugelstompjes.
Ik wist wel dat ik eigenlijk
een engel ben. Daarom en dus
kan ik ook waarzeggen; ik heb

altijd minstens voor de helft gelijk.
Maar mijn moeder gelooft niet in mij.
Ze zegt: Houd op met dat gezeik.

Dat had ze beter niet kunnen zeggen!
Ik zal voorspellen dat ze doodgaat
met veel pijn, voor straf. Ik wacht
alleen nog even tot ik zelf weet
hoe macaroni met ham en kaas moet.

Ted van Lieshout (1955) is één van de belangrijkste en meest bekroonde Nederlandse dichters voor de jeugd. Daarnaast is hij een bijzondere tekenaar die zijn bundels meestal zelf illustreert.

- ★ **Schouderbladen, vleugelschelpjes... Weten de kinderen wat de dichter hier bedoelt? Hebben ze die uitstekende schouderbladen wel eens gezien bij iemand? Bij zichzelf?**
- ★ **Hoe ziet een engel er uit? Laat de kinderen het traditionele beeld van een engel beschrijven. Wat is het tegenovergestelde van een engel? Kunnen engelen ook waarzeggen, zoals de 'ik' in dit gedicht beweert?**
- ★ **Uit één zinnetje blijkt dat de 'ik' dat van dat waarzeggen ook niet helemaal durft vol te houden. Welk zinnetje is dat?**
- ★ **De 'ik' wil in elk geval nog van zijn of haar moeder leren hoe je macaroni moet koken. Welke andere dingen leren kinderen van hun ouders? Wanneer is dat leren afgelopen? Is het ooit afgelopen? Leren ouders ook van hun kinderen?**
- ★ **Zouden de kinderen willen kunnen waarzeggen? Heeft een waarzegger de kracht om een straf-voorspelling te doen? En komt die dan uit? Is dat dan eigenlijk nog een voorspelling?**
- ★ **De titel van het gedicht is nu 'Engel', een woord uit het gedicht. Welke woorden uit dit gedicht zouden nog meer als titel kunnen dienen?**

Vers per 7 juni '51

Bedoel je Josje met de kleine ogen?

Nee, met de grote.

Bedoel je Josje met de schelle stem?

Nee, met de mooie.

Bedoel je Josje met het haar dat naar niets ruikt?

Nee, met dat fijn ruikt.

Bedoel je Josje aan wie je nooit denkt?

Nee, aan wie ik altijd denk.

Bedoel je Josje die nooit graag Engelse woorden wil opschrijven?

Nee, die dat juist wel graag doet.

Maar die dan met schrijffletters schrijft?

Nee, die met grote drukletters schrijft.

Maar die de woorden van een zin altijd van elkaar schrijft?

Nee, die veel woorden van de zin aan elkaar schrijft.

Bedoel je Josje die voor een scheepje spaart?

Nee, die voor een zaklantaarn spaart.

Bedoel je Josje die niets om je geeft?

Nee, ik bedoel Josje die graag bij mij is.

Jan Hanlo (1912-1969) was een uitzonderlijk dichter en prozaschrijver en in Valkenburg, waar hij woonde, was hij met zijn grote motor ook een buitengewone verschijning. Hanlo had interesse voor de grote, en ook voor de kleine en gekke dingen van het leven. Zo schreef hij bijvoorbeeld lange brieven over de vraag of de wolken de vormen van een schaakbord inclusief schaakstukken aan konden nemen.

- ★ Wie is Josje? Dat lijkt de grote vraag in dit gedicht. Laat de kinderen ontdekken wat we na een eenmalige lezing van dit gedicht van Josje weten, bijvoorbeeld van haar ogen, over haar stem.
- ★ Wie is Josje? Wat weten we, na een tweede lezing, nog meer? Is Josje een jongen of een meisje? Hoe oud zou Josje zijn? Wat voor hobbys zou Josje hebben? Kunnen we op deze manier nog wat regels in het gedicht voegen?
- ★ Behalve Josje komt er nog een persoon voor in het gedicht, de 'ik'. Wat weten we van hem of haar? Wat denken de kinderen? Let ook op de titel, geeft die nog enige informatie?
- ★ Als we alleen de oneven regels van het gedicht lezen, dus alleen regel 1, 3 et cetera, krijgen we een heel ander beeld van Josje. We lezen dan als het ware het 'negatief' van Josje, de tegenovergestelde Josje. Kunnen de kinderen zo over zichzelf ook een rijtje 'tegengestelde omschrijvingen' opstellen?
- ★ En als de regels over de leerlingen, uit de vorige opdracht, opgelezen worden zonder de naam erbij te noemen, kunnen de andere leerlingen dan raden wie er bedoeld wordt? Uitproberen! Met andere woorden: kun je iemand ook herkennen als je vooral te weten komt hoe hij of zij *niet* is?
- ★ Het gedicht heeft ook iets van een aftelvers, van een raadselvers. Het kan hardop voorgelezen worden, eventueel zelfs met 'beurtlezen': de een de even, de ander de oneven regels. Als de door de kinderen zelf geschreven zinnen uit vraag 4 afgemaakt worden met een antwoordzin zoals in het gedicht, dan kunnen die ook ten gehore worden gebracht. Let ook op de titel – hoe zou de meest logische titel van de eigen gedichten dan luiden?

Huilliedjes

7

vandaag heb Jantje
slaag gehad van de Schele,
der was niks aan het handje
maar de meester kon niks vele,
kreeg die eerst een schop
en een aai om zen kop
en toen met een lat
als de pest voor zen gat
en nog een rats op zen bek.
Zijn we naar huis gegaan,
heeft tie weer meegedaan,
wou die gewoon met ons spele,
watten gek!

20

Alfred Kossmann

uit: *Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is*. Querido, Amsterdam, 1994

Alfred Kosmann (1922-1998) schreef romans, verhalen, kritieken, essays en poëzie voor volwassenen. Zijn prentenboek voor kinderen *Lieve, lieve opa's* verscheen in 1994, met tekeningen van Marianne Sligting.

- ★ **Vragen bij het gedicht: Wie of wat is De Schele? Vanaf welke regel weet je dat? Wat betekent 'vele'? Welke woorden zouden wij daarvoor gebruiken? Welke vier soorten klappen deelt De Schele uit? Waarom zou dit een 'huilliedje' heten?**
- ★ **Dit gedicht nodigt uit tot lekker vet voorlezen. Doen! Hou een voorleescompetitietje!**
- ★ **'Vertaal' het gedicht daarna met de kinderen in keurig Nederlands. Hoe zou het er dan uitzien?**
- ★ **'Vertaal' het daarna nog eens: maar nu in de streektaal of het dialect dat de kinderen kennen. Welke woorden veranderen?**
- ★ **In het gedicht staan de woorden 'aai' en 'rats'. Het zijn woorden voor 'klap'. Maak samen met de kinderen een lijst op het bord van andere woorden die 'klap' betekenen.**
- ★ **Lees dit huilliedje voor en laat het tegelijkertijd uitbeelden. Benodigde personen: Jantje, De Schele en een paar vrienden.**

Lief en vriendelijk toch van zon en maan,
overal met ons mee te gaan,
en dat bij deze winterkou;

heel die lange lange stille laan
en zoveel sterren erachteraan!
Wij blijven staan – zij blijven staan.

Daar vallen vlinders, wit en blauw.
Waar komen die vandaan?

Hendrik de Vries (1896-1989) schreef onder andere de beroemde bundel *Toovertuin*. Hij kreeg in 1973 de P.C. Hooftprijs en was een bijzonder, fantastisch dichter.

- ★ **Een natuurgedicht vol verwarring: het gaat dan weliswaar over gewone natuurverschijnselen als de zon en de maan en de sterren, maar hoe vreemd! De eerste zin al: 'lief en vriendelijk van zon en maan overal met ons mee te gaan'. Vinden de kinderen dat ook lief en vriendelijk? Welke bijvoeglijke naamwoorden kunnen ze er nog meer voor verzinnen? Wat vinden de kinderen nog meer van de maan en de zon?**
- ★ **Wat is de positie van de 'ik' ('wij') in het gedicht? Waar staan ze? En hoe ziet de omgeving eruit?**
- ★ **Wij blijven staan – zij blijven staan. Is dat zo? Blijven sterren staan als jij blijft staan? Welke betekenissen zitten er allemaal in deze regel verscholen?**
- ★ **Er vallen opeens vlinders, wit en blauw. Wat zouden dat voor vlinders zijn? Waar komen ze vandaan?**
- ★ **Met papier kunnen deze vlinders nagmaakt worden – door een tekenblaadje dubbel te vouwen en witte en blauwe verf te gebruiken kan een woud van vlinders tevoorschijn komen. Misschien kan het uitgeschreven gedicht ergens in de klas een plaats krijgen, met de vlinders eromheen...**

Handige adressen

Stichting Poetry International
Eendrachtsplein 4
NL-3012 LA Rotterdam
telefoon +31 (0)10 282 27 77
www.poetry.nl
* coördineert Gedichtendag in Nederland en
organiseert jaarlijks het Poetry International
Festival

vzw Behoud de Begeerte
Congresstraat 67
B-2060 Antwerpen
telefoon +32 (0)3 272 40 41
* coördineert Gedichtendag in Vlaanderen

Stichting Kinderen en Poëzie
Postbus 252
NL-5150 AG Drunen
telefoon +31 (0)416 37 30 19
* organiseert jaarlijks een
poëzieschrijfwedstrijd voor leerlingen in het
basisonderwijs

Stichting Plint
Postbus 164
NL-5600 AD Eindhoven
telefoon +31 (0)40 245 40 01
* voor onder andere poëzieposters,
ansichtkaarten

Rivendell Po-T-Shirts
Zwaluw 17
NL-3435 AA Nieuwegein
telefoon +31 (0)30 604 29 68
* voor bestelling van t-shirts met gedichten

Stichting Schrijvers School Samenleving
Huddestraat 7
NL-1018 HB Amsterdam
telefoon +31 (0)20 623 49 23
* bemiddelt in Nederland bij schrijversbezoeken
aan school

Vlaams Fonds voor de Letteren
Generaal Capiaumontstraat 11, bus 5
B-2600 Berchem
telefoon +32 (0)3 270 31 69
* bemiddelt in Vlaanderen bij schrijversbezoeken
aan school

Stichting Lezen
Nieuwezijds Voorburgwal 328^G
NL-1012 RN Amsterdam
telefoon +31 (0)20 623 05 66
* ontwikkelt leesbevorderende projecten

Colofon

Deze lesbrief is een uitgave van Stichting Poetry International en vzw Behoud de Begeerte, ter gelegenheid van de vierde Gedichtendag op donderdag 30 januari 2003.

Tekst: Edward van de Vendel

Redactie: Poetry International

Adviezen: Stichting Lezen

Vormgeving: Steven Boland

Druk: Graféno, Rotterdam

drukkerij **Graféno** bv

De lesbrief werd mogelijk gemaakt dankzij Stichting Lezen en drukkerij Graféno.

De vierde Gedichtendag is mogelijk gemaakt dankzij het Ministerie van OCenW, De Taalunie, de Nederlandse Spoorwegen/Tijd voor Lezen, de Nederlandse Boekenbon bv, uitgeverij De Arbeiderspers, J.M. Meulenhoff bv, uitgeverij Prometheus/Bert Bakker en *NRC Handelsblad*.

De lesbrief is verspreid naar scholen in het basisonderwijs. Nabestellen is niet mogelijk. Alle informatie uit deze lesbrief is tevens beschikbaar via www.gedichtendag.nl en via de docentenpagina primair onderwijs op Kennisnet.

Gedichtendag is een jaarlijks terugkerend evenement op de laatste donderdag van januari. Ieder jaar wordt een lesbrief uitgegeven. Wij zouden u dankbaar zijn wanneer u uw suggesties voor verbeteringen of aanvullingen aan ons zou laten weten. U kunt die sturen naar:

Nederland:

Stichting Poetry International

Gedichtendag

Eendrachtsplein 4

3012 LA Rotterdam

e-mail: gedichtendag@poetry.nl

Vlaanderen:

vzw Behoud de Begeerte

Congresstraat 67

2060 Antwerpen

e-mail: gedichtendag@begeerte.be